

Almanca Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim Düzeyi*

Fatma KARAMAN¹

¹Arş. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Alman Dili Eğitimi Anabilimdalı, MUĞLA
fatmakaraman@mu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received:

18.11.2017

Kabul Tarihi/Accepted:

03.06.2018

Yayın Tarihi/Published:

27.06.2018

ÖZ

Eğitim ve öğretim ortamlarında öğrencilerin genellikle zihinsel gelişimine önem verilmekte, duygusal yönden de gelişmeleri gerektiği ihmal edilmektedir. Oysaki sosyal bir varlık olan insan için duygusal gelişim çevresiyle sağlıklı bir iletişim kurabilmesi noktasında önemli bir yere sahiptir. Bu durum bilgiye ulaşmanın çok kolay hale geldiği, teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde bilişsel yeterliliğin yanında duygusal yeterliliğin önemini ön plana çıkarmıştır. Bu duygusal yeterliliklerden biri de empatidir. Öğretmenlerin kişilerarası ilişkileri, empatik düşünme becerisinin gelişmiş olması öğrenciyle ilgili iletişimi daha sağlıklı hale getirecek ve dolaylı olarak bu durum öğrenme ve öğretme sürecini de olumlu yönde etkileyecektir.

Bu çalışmada Almanca öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri araştırılmış Araştırmada betimsel araştırma modellerinden olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Çukurova Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında 2016-2017 yılında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Dökmen'in 1988 yılında geliştirdiği "Empati Eğilim Ölçeği" kullanılmıştır. Bu çalışmada adayların empatik eğilim düzeyleri orta düzeyde çıkmıştır. Çalışma sonunda Almanca öğretmen adaylarının empatik düşünme becerilerini geliştirmek için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Almanca öğretmen adayları, empatik eğilim, sınıf içi iletişim.

The Empathetic Tendency Level of German Language Teacher Candidates

ABSTRACT

Generally in educational environments, the students mental developments are considered as an importance but their emotional development is neglected. However, for humans -which is a social entity- the emotional development is an important aspect for establishing an healthy communication with their environment. This situation foregrounds the importance of emotional competence as well as the cognitive competence in today's world where technology is advanced and due to this case, archiving the information is very easy. Empathy is one of these emotional competences. Teachers interpersonal relationships and their developed empathetic thinking abilities will make the communication with their students healthier which in this case it's implicitly influence the learning and teaching process positively.

In this study, the empathetic tendency levels of the German Language Teacher candidates were researched. In the study, descriptive research model as a screening method was used. The universe of the research is constituted by the teacher candidates who are studying at Cukurova University Department of German Language Education between 2016-2017. The "Empathy Tendency Scale" that developed by Dökmen in 1988 was used as data collection tool. In this study, candidates empathetic tendency level were resulted as moderate. At the end of the study, proposals were presented to improve the empathetic thinking abilities of German Language Teacher candidates.

Keywords: German language teacher candidates, empathetic tendency, in-classroom communication.

* Bu makale 18-21 Ekim 2017 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen II. International Academic Research Kongresinde sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş halidir.

1. GİRİŞ

Çağdaş eğitim anlayışında öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yanında duygusal gelişiminin de olmasına dikkat edilirken; geleneksel anlayışta eğitim ve öğretim ortamlarında öğrencilerin genellikle zihinsel gelişimine önem verilmekte, duygusal yönden de gelişmeleri gerektiği ihmal edilmektedir. Oysaki sosyal bir varlık olan insan için duygusal gelişim, çevresiyle sağlıklı bir iletişim kurabilmesi noktasında önemli bir yere sahiptir. Bu durum bilgiye ulaşmanın çok kolay hale geldiği, teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde bilişsel yeterliliğin yanında duygusal yeterliliğin önemini ön plana çıkarmıştır. Bu duygusal yeterliliklerden biri de empatidir. Empati “kişinin kendisini başka bir bilincin yerine koyarak söz konusu bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, denemeksizin anlayabilmesi becerisi” dir (TDK, Büyük Türkçe Sözlük). Empatide birey kendisini, karşısındaki kişinin yerine koyarak onun yaşadığı duygusal durumu ve duygu halini anlamaya çalışır.

Kişinin karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini anlamasına yardımcı olan empatik beceri, iletişim becerisinin önemli bir parçasıdır (Küçükkaragöz ve diğerleri, 2011: 89-90). Öğretmenlik mesleğinde de öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim, öğrenme ortamının kalitesi açısından önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla öğretmenlerin kişilerarası ilişkileri, empatik düşünme becerisinin gelişmiş olması öğrenciyle ilgili iletişimi daha sağlıklı hale getirecek ve dolaylı olarak bu durum öğrenme ve öğretme sürecini de olumlu yönde etkileyecektir.

Bilindiği gibi sınıf ortamında öğretmen ve öğrenci arasında iletişim bozukluğundan dolayı zaman zaman çatışma durumları görülmektedir. Öğrenciyi anlama becerisi sergilemeyen öğretmen ya da tam tersi durum olan öğretmeni anlama çabası göstermeyen öğrenci, olumsuz bir iletişim ortamının doğmasına sebep olmakta ve böylece “öğretmen ve öğrenci arasındaki bu olumsuz iletişim döngüsü, öğrenme ortamını olumsuz etkilemesinin yanında, taraflar arasındaki çatışmanın kişileşmesine ve derinleşmesine de yol açabilir” (Maden ve Durukan, 2011: 19). Oysaki sınıf içi iletişimin sağlıklı olduğu bir düzenekte öğretim sürecinden de çok daha iyi verim alınabilir. Öğrencilerin; geleneksel bağlamda otorite figürü olan öğretmenin karşısında kendini rahat hissetmesi, rahat ifade edebilmesi bilindiği gibi zor bir durumdur; ancak öğrencilerini anlama çabasına giren, onların duygularını anlayıp karşı tarafa hissettiren öğretmen; öğrencinin çekingen durmaması noktasında ve dolayısıyla derse aktif olarak katılması, eğitimin etkililiği açısından çok önemlidir. Empati kurabilen öğretmen durumunda; öğrenciler kendilerinin önemsendiğini görerek kendilerini değerli hissedebilmekte, özsaygılarının oluşmasına, gelişmesine yardımcı olmakta ve bu durum da öğretmenlerin, sadece öğrencilerin bilişsel gelişimlerine değil kişilik gelişimlerine de katkı sağladığı anlamını taşımaktadır. Empatik becerisi gelişmiş bireyler yapıcı bir tutum sergileyerek iletişim ortamını yumuşatabilirler. Örneğin empatik becerisi gelişmiş bir öğrenci iyi bir sunum yapmak için çok emek vermiş bir arkadaşının sunum esnasında heyecandan veya herhangi bir sebepten ötürü istediği performansı sergileyemeyen arkadaşının yaşadığı duygu durumunu anlayarak karşı tarafın kendini kötü hissetmesine engel olabilir. Bu bağlamda empati; öğrenciler arasındaki ilişkileri de düzenleyen bir özellik kazanarak sağlıklı bir sınıf ortamının oluşmasına katkı sağlayabilmektedir.

Okul öncesi, sosyal bilgiler, sınıf öğretmenliği, Türkçe ve müzik öğretmenliği gibi branşlarda empatik eğilim ile ilgili çalışmalar yapılmış olmasına rağmen literatür taraması sonucunda Almanca öğretmenliğinde bu yönde bir çalışmanın yer almadığı görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmada Almanca öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri araştırılmış ve erkek öğretmen adayları sayısının yetersizliğinden dolayı bu düzeyin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelenmemiştir.

2. EMPATİK BECERİNİN ÖNEMİ

Öğretmen adaylarının empatik becerilerinin araştırılıp tespit edilmesi “empatik beceri eğilimlerini olumsuz yönde etkileyen unsurların ortadan kaldırılması” (Saygılı ve diğerleri, 2015: 75), sınıf ortamında

daha sağlıklı iletişimin kurulması, öğrenme etkinliklerinden verim alınması ve öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlaması açısından önemlidir. Kapıkıran'a göre "öğretmenlerin empatik eğilimlerinin yüksek olması öğrencilerini daha kolay anlamalarına yol açacağı varsayılır" (2009: 87). Çünkü "empati; davranış, düşünce ve inançları kendinden farklı olan bireyleri anlamaya ve kabul etmeye yardımcı olur. Bu bağlamda empatik eğilimi yüksek kişiler daha prososyal davranmakta, kişiler arası iletişim ve etkileşimde daha başarılı olmakta, daha duyarlı ve insancıl davranmaktadırlar" (Canbulat ve diğerleri, 2015: 653). Yani empati; sağlıklı bir iletişimin olması için önemli bir faktördür. Çünkü "bireyin, karşısındaki kişinin duygularını anlaması, onun yerine kendini koyabilmesi iletişimde yaşanan sorunları da en aza indirebilmekte" (Elikesik ve Alım, 2013: 168) ve sağlıklı bir iletişim ortamının oluşmasını sağlayabilmektedir.

Pala'nın Celal Bayar Üniversitesinde Türkçe, fen bilgisi, sosyal bilgiler, sınıf öğretmenliği lisans programlarındaki öğrencilerle yaptığı araştırmada, öğretmen adaylarının empati kurma düzeylerinin aritmetik ortalamasını 5 üzerinden 3.5 olarak tespit etmiş ve öğretmen adaylarının empati becerilerinin yüksek olmadığını belirtmiştir (2008: 22-23). Elikesik ve Alım sosyal bilgiler öğretmenlerinin empatik becerilerinin aritmetik ortalamasını 3.39 olarak bulmuşlardır ve Pala ile yakın sonuç elde ederek bu ortalamaya göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin empatik becerilerinin istenen düzeyde olmadığını belirtmişlerdir (2013: 175).

Maden ve Durukan da Türkçe öğretmeni adaylarının empatik eğilim düzeyleri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmanın verilerine göre Türkçe öğretmeni adayları ortalamasının üzerinde (X: 3,40) empatik eğilime sahip olmalarına rağmen araştırmacılar bu değeri öğretmenlik mesleği için yeterli düzeyde görmemişlerdir (2011: 24).

Yaşar ve Erol'un okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleriyle ilgili araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilim puanlarının aritmetik ortalamasını 3,53 olarak bulmuşlardır ve bu oranı öğretmenlik mesleğinin yüksek bir empati beceri düzeyi gerektirmesinden dolayı yeterli görmemişlerdir (2015: 57).

Yukarda yapılan araştırmalarda empatik beceri düzeylerinin düşük bulunmasına karşılık bazı araştırmalarda bu düzey yüksek seviyede bulunmuştur. Örneğin Küçük, yaptığı araştırmada müzik öğretmeni adaylarının empatik eğilim puan ortalamalarının iyi düzeyde olduğunu (71,04) belirtmiştir (2011: 938). Genç ve Kalafat'ın öğretmen adaylarının empatik becerileriyle ilgili yaptığı çalışmada eğitimde iletişim gerektiren bölümlerin empatik becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Bu bağlamda yabancı dil bölümü öğrencilerinde empatik beceri puanlarının yüksek olmasını dil eğitiminin daha çok iletişime dayalı olmasına bağlamışlardır (2010: 144).

Yabancı dil öğretmen adayı için empati önemli bir özelliktir. Çünkü bilindiği gibi yabancı dil öğretiminde; yabancı bir ülkenin dili, kültürü ve yaşam biçimi öğrencilere aktarılmakta ve öğrencilerin de yabancı oldukları bu durumları anlamaları ve karşı kültüre hoşgörü ile bakmaları beklenmektedir. Öğrencilerin bunu yapabilmesi için de farklı bir kültürde doğup büyüyen ve tamamen farklı bir dünyası olan bireylerle duygudaşlık kurabilmeleri önemli bir husustur. Bu bağlamda özellikle de yabancı dil öğretmenlerinin veya öğretmen adaylarının görevi, öğrencinin sadece zihinsel gelişimine değil aynı zamanda duygusal gelişimine de katkı sağlamaktır.

Öğretmenin ders anlatım sürecinde öğrenciye hedef davranışları kazandırmak için de empatik beceri devreye girmektedir. Örneğin öğretmenin derste kullanacağı en doğru yöntem ve tekniğin ne olacağını, hangi materyalleri kullanacağını, öğrencilerin eksiklerini, ihtiyaç duydukları öğrenme girdisini belirlemesi için onlarla empati kurması, kendilerini ifade etmelerine yardımcı olması, başarılı bir eğitim ve öğretim ortamının oluşmasına katkı sağlayacaktır.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada betimsel araştırma modellerinden olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu Çukurova Üniversitesi Alman Dili Eğitimi lisans programında 2016-2017 eğitim ğretim yılında öğrenim gören 110 ğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerden 92'si kadın; 18'i ise erkektir.

3.1. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Dökmen'in 1988 yılında geliştirdiği "Empatik Eğitim leği" kullanılmıştır. Bu araç 20 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Her soruya 1'den 5'e kadar puan verilmiştir ve puanlar toplanırken 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15. sorular tersinden toplanmıştır. Elde edilen toplam puan ğretmen adaylarının empatik eğilim puanlarını ifade etmektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanın düşük olması ğretmen adayının empatik eğiliminin düşük olduğunu; yüksek olması ise empatik eğilimin yüksek olduğu anlamına gelir.

3.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin Aritmetik ortalaması ve standart sapması alınmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için normallik testi uygulanmıştır. Almanca ğretmen adaylarının empatik eğilim ölçeğinde yer alan her bir maddeye verdikleri yanıtın aritmetik ortalaması alınmış ve sonuç yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Tablo 1'de grldđđi gibi çalışmaya katılan ğretmen adaylarının %83,6'sı kadın; %16,4' de erkektir.

Tablo 1. Empatik Eğilim leğine Katılan Almanca ğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	%	f
Kadın	83,6	92
Erkek	16,4	18
Toplam	100,0	100

Tablo 2. Almanca ğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Ölçek	N	\bar{X}	Ss
Empatik Eğilim	110	3,16	,45054

Çalışmada elde edilen verilere göre; empatik beceri gerektiren öğretmenlik mesleğini ilerde icra edecek olan Almanca ğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Orta derecede olan empatik eğilim düzeyi ise yabancı dil ğretmen adayları için yeterli değildir. Çünkü yabancı dil ğretiminde bilindiği gibi farklılıklara hoşgörü ile bakabilmek amacıyla kişinin kendisini başka birinin yerine koyabilmesi ve onun yaşadığı duyuğ durumunu anlayabilmesi öncelikli koşuldur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Almanca ğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin araştırıldığı bu çalışmada adayların empatik eğilim düzeyleri orta düzeyde çıkmıştır. Bu düzey yabancı dil ğretmen adayları için istenen ve beklenen bir düzey değildir. Bununla birlikte kadın ğretmen adaylarının empatik eğilimleri erkek adaylara göre daha yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla empati becerilerinin cinsiyete göre değiştiği söylenebilir.

Günümüzde iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle beraber, iletişime geçilen kişinin duyuğ ve düşüncelerini anlama zor bir hal aldığı için sosyal hayatta en çok ihtiyaç duyuğumuz becerilerden olan

empatik beceri, iletişim noktasında önemli bir konuma gelmiştir. Bu önemiyet eğitim ortamlarında da geçerli bir durumdur. Yabancı dil öğretmen adayları için empatik beceri, farkı bir kültürü ve kendilerine yabancı olanı anlamak için yabancı dil alanının bir gerekliliğidir. Çünkü burada öğrenciler alışlagelmiş yapıdan farklı bir sosyal düzenle karşı karşıyadırlar.

Yabancı dil derslerinde materyal olarak kullanılan edebi metinler aracılığıyla bu yapıtlarda yer alan figürlerin yaşadıkları duygu durumlarını, öğrencilerin içselleştirmesini sağlayarak öğrencilerde empatik beceri geliştirilebilir. Almanca öğretmenliği lisans programlarında Drama ders olarak yer almaktadır. Özellikle bu dersin amaç ve içeriğiyle paralel olarak öğrencilerin empatik davranış gösterebileceği oyunlar ve roller seçilerek bu becerinin gelişimine katkı sağlanmalıdır. Sosyal öğrenme bağlamında öğretmen de sınıf ortamında öğrencilerle yaşadığı iletişim durumları ve çatışma durumlarında empatik beceri göstererek öğrencilere rol model olmalıdır. Çünkü yabancı dil dersleri öğrencilere empatik beceri kazandırmak için en uygun derslerden biridir. Bu derslerde öğrenci yabancı bir kültürle iç içedir. Dolayısıyla bu dersler söz konusu yabancı kültüre karşı hoşgörü göstermek için bir fırsat olarak görülüp empatik davranış kazandırılabilir. Sınıf ortamında öğrencilerin empatik beceri eğilimlerini olumsuz yönde etkileyen unsurların ortadan kaldırılması için öğrencilerin kendi aralarında sosyal aktiviteler yapması için olanaklar sunulmalıdır. Diğer üniversitelerin Almanca öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerle de bu çalışma yapılabilir.

6. KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş. (2008). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma
Deseni SPSS Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi.
- Canbulat, T. & Küçükkaragöz, H. & Erdoğan, F. & Yeşiloğlu, A. (2015). Sınıf Öğretmeni
Adaylarında Empatik Eğilim Düzeyi ve Geleceğe Dönük Beklenti, *Bartın Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Dergisi*, cilt 4, sayı 2, ss. 651-665.
- Elikesik, M. & Alım, M. (2013). Sosyal Bilimler Öğretmenlerinin Empatik Becerilerinin Bazı
Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17/3, ss.
167-180.
- Genç, S. Z. & Kalafat, T. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik Becerileri ile
Problem Çözme Becerileri, *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), ss. 135-147.
- Küçükkaragöz, H. & Akay, Y. & Canbulat, T. (2011). Bir Grup İlköğretim Öğrencisinin Bazı
Psiko-Sosyal Değişkenlere Göre Empatik Beceri Düzeyleri, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler
Dergisi* 4 (2), ss. 88-100.
- Kapıkıran, N. A. (2009). Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Kendini Ayarlama
Açısından İncelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 26, ss. 81-91.
- Küçük Piji, D. (2011). Müzik Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilimleri ile İletişim
Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, 2. International Conference on New Trends in
Education and Their Implications, 27-29 April, Antalya-Turkey, pp. 935-942.
- Maden, S. & Durukan E. (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilim Düzeyleri
Üzerine Bir Araştırma, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt: 3, no: 40, ss. 19-25.
- Pala, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine, *Pamukkale
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (1) 23. Sayı, ss.13-23.
- Saygılı, G. & Kırıktaş, H. & Gülsoy, H. T. (2015). Bazı Değişkenlere göre Öğretmenlerin

Empatik Eğilim Düzeyleri, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt4 sayı 1 ss.73-82.

Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, erişim adresi: <http://www.tdk.gov.tr>.

Yaşar, M. & Erol, A. (2015). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim

Düzeyleri ile Düşünme Stilleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, *International Journal of Assessment Tools in Education*, vol: 2, Issue: 2 pp. 38-65.